

Spomenicom domovinske zahvalnosti (1995.), Redom Ante Starčevića (1996.) i Državnom nagradom za životno djelo (2004.).

Svojim plodnim i raznovrsnim jezikoslovnim prinosom Babić je trajno zadužio mnoge naraštaje i obilježio hrvatsku jezičnu kulturu. Profesor Babić jedan je od najvažnijih autora na studijskom programu kroatologije Fakulteta hrvatskih studija.

Nataša Bašić

OPROŠTAJ OD PROFESORA STJEPANA BABIĆA

U svoje osobno ime, u ime Sveučilišta u Zagrebu, svih njegovih nastavnika, profesora, zaposlenika i studenata opraštam se od našega dragoga i cijenejenoga kolege, učitelja, prijatelja i sveučilišnoga profesora, akademika Stjepana Babića, jednoga od najuglednijih hrvatskih jezikoslovaca, umirovljenoga profesora Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu koji nas je 27. kolovoza 2021. godine ostavio u 96. godini života.¹

Od akademika Stjepana Babića opraštam se ne samo kao rektor Sveučilišta u Zagrebu, nego jednako i kao proučavatelj i korisnik njegova djela i njegov štovatelj. S njim su me upoznali i povezali jezikoslovac i poliglot profesor Bulcsú László, koji me je i potaknuo na računalnu obradu hrvatskoga jezika, i leksikograf, anglist i jezikoslovac akademik Željko Bujas. Dopusnite da u svom sjećanju na akademika Stjepana Babića budem malo više osoban.

Danas nam je svima sasvim obično da u času dobijemo najrazličitije popise hrvatskih riječi, na tisuće njihovih surječja. Pokušajmo zamisliti kako je bilo prikupiti građu tisuća i tisuća riječi prije upotrebe računala. Stjepan Babić kao znanstvenik stalno je prikupljao ceduljice, tj. malene izrezane papire na kojima je ispisivao riječi i rečenice ili lijepio izreske iz novina. Slagao bi ih po abecedi i držao po stanu, pa i podrumu. Njegova je kći kao studentica više mjeseci slagala hrvatske glagole po kategorijama i time zaradila novac za ljetovanje, a kasnije su i meni ti glagoli poslužili kao građa za strojnu jezikoslovnju obradu hrvatskih glagola koje mi je tako pripremljene akademik Stjepan Babić osobno predao uz posredovanje akademika Željka Bujasa.

Isto je tako danas obično da jezikoslovci surađuju sa stručnjacima ostalih struka, ne samo iz humanističkih znanosti, nego i ostalih. No u vrijeme kada je Stjepan Babić kao mladi profesor surađivao s kolegama koji su radili na drugim sastavnica našega sveučilišta, poput Fakulteta strojarstva i brodogradnje ili Prirodoslov-

---

¹ Oproštajni govor na pokopu Stjepana Babića, na Mirogoju, 2. rujna 2021.

no-matematičkoga fakulteta, to je bio više izuzetak nego pravilo. On je poštovao stručnjake različitih struka i zdušno s njima radio na nazivlju, a među njih s ponosom uključujem i sebe kao diplomiranog inženjera elektrotehnike i informacijskog stručnjaka. Stručnjaci su prirodoslovnoga ili tehničkoga područja vrlo poučljivi i mnogima je hrvatski jezik na srcu – kao plod njihove suradnje s akademikom Babićem na nazivlju struka, radovi su ne samo profesora tih područja, nego i njihovih studenata napisani na dobromu hrvatskomu jeziku. Na taj je način doista doprinomio sveučilišnosti našega sveučilišta, ali i danas tako poticanoj interdisciplinarnosti.

K tomu akademik Babić nije poučavao samo na fakultetu, nego je vrlo spremno i rado opširno odgovarao na telefonske upite o jezičnim pitanjima, moglo bi se reći da je zbog toga bio među prvim jezičnim savjetnicima ali i nastavnicima na daljinu, daleko prije našega vremena. Na taj je način broj ljudi koje je poučavao znatno širi od našega sveučilišta.

Iako su mu poneki znali zamjerati njegovu borbenost i spremnost na stručne polemike koje su znale dovesti do zaoštavanja u međuljudskim odnosima, bez takvoga djelovanja akademika Babića i nekoliko njegovih kolega svoju hrvatsku državu ne bismo dočekali s tako očuvanim hrvatskim jezikom, spremnim da postane službeni jezik cijele domovine. Iz današnje je perspektive jasno, kada nam se i u vlastitoj državi jezik katkada dovodi u pitanje ili napada njegova samosvojnost, i kad smo nažalost sve više svjedoci nebrige o hrvatskom jeziku u javnim medijima pa i u politici, da je bez njegove borbe, hrvatski jezik mogao šaptom pasti.

Profesor Babić u doba prošloga autoritarnoga sustava ni na fakultetu nije radio bez neprilika. Jedna važna činjenica bila je da kao politički nepodoban i deklarirani vjernik, katolik, nije bio biran ni u kakva tijela na fakultetu. Tako nikada nije bio ni predstojnik Katedre za suvremeni hrvatski jezik, ni pročelnik, ni prodekan ni dekan. Kako je nakon uspostave hrvatske države na vlastiti zahtjev otišao s fakulteta u mirovinu (iako je poslije izašao iz mirovine da bi bio saborskim zastupnikom), nije bilo prilike da se to ispravi. Međutim, upravo je ta činjenica bila jedan od najvažnijih razloga da bude toliko plodan. Naime, za razliku od drugih kolega koji su dobar dio vremena trošili na različite sastanke, on je na fakultet dolazio samo dva dana u tjednu: utorkom ujutro i četvrtkom poslijepodne. Sve ostale je dane kod kuće radio i pisao! Da ga je vlast više voljela, bio bi zasigurno mnogo toga manje napisao.

Završit ću jednom njegovom bitnom osobinom koja resi velike ljude. Akademik Stjepan Babić cijeloga je života bio zahvalan svojim stručnim učiteljima i to redovito isticao. Kad je god mogao. Akademik Ljudevit Jonke je na primjer za njega uvijek bio isključivo i samo Profesor, dok je profesor Bulcsú Laszlo uvijek bio najveći jezikoslovni znalac. Cijenio je i sve kolege koji su po njegovu mišljenju bili bar u nečemu bolji od njega. I to je redovito isticao. Smatrao je da je u tradiciji i zajedništvu budućnost hrvatskoga jezika koji je toliko volio.

Poštovani i dragi profesore Babić, na svemu Vam od srca hvala! Vašim odlaskom Sveučilište u Zagrebu i svi vaši poštovatelji izgubili su ne samo cijenjenoga i uglednoga profesora, profesora svjetskoga glasa, nego i dragoga i nezaboravnoga prijatelja.

Dragi i cijenjeni profesore Babić, bila Vam laka hrvatska zemlja! Čuvao Vas Dragi Bog!

Damir Boras

NAPUSTILA NAS JE VELIKA JEZIKOSLOVNA OSOBNOST

Na svakom području ljudskog djelovanja razlikuju se dvije skupine osobnosti. Jedna, mnogobrojnija, poznata je osobama koje djeluju na tom području. Samo nekima uspijeva se nametnuti, ne samo svojom stručnom ili znanstvenom djelatnošću, već i najširoj javnosti stavovima koji ih čine opće poznatim i priznatim. Jedna takva osobnost bio je akademik Stjepan Babić.

Prisjećam se svoje suradnje s akademikom S. Babićem. Velika je čast tehničaru, zaljubljeniku u hrvatski jezik i stvaratelju hrvatskog strukovnog nazivlja da je u prigodi pridružiti se svojim prilogom obilježavanju trajnog odlaska tako velike osobnosti.

Ne vodim dnevnik. Ipak postoje godine koje se pamte. Jedna od njih je 1967. Zbog Deklaracije o hrvatskom jeziku. No, i povijesne sjednice jedne od Komisija Jugoslovenskog zavoda za standardizaciju. Sada imamo Hrvatski zavod za norme. Uspjelo se dogovoriti da će se sjednica odgovarajućega odbora JUS-a, povezanog s područjem ispitivanja plastike, održati u Zagrebu. Kao mladi asistent uvjerio sam rukovodstvo tadašnje Visoke tehničke škole, sada sastavnice Fakulteta strojarstva i brodogradnje, da bude domaćinom skupa. Raspravljalo se tada o standardu (sada norma) posvećenom nazivlju ispitivanja svojstava plastike.

Tko su bili među ostalim sudionicima sjednice? Tada vodeći hrvatski jezikoslovac, akademik Ljudevit Jonke i docent, kasnije akademik Stjepan Babić. Poslije sjednice nazvao je ugledni profesor s Mašinskog fakulteta u Beogradu moga *šefa*, glasovitog jezikoslovca među stručnjacima, prof. Niku Maleševiću: „Pa što je zapeo onaj asistent da hoće *dopušteno* i tvrdi da je *dozvoljeno* rusizam.“ Na sjednici se tražilo uvođenje naziva *pokazivalo* umjesto *pokazivača* itd.

Što je značilo tehničarima da im pomažu u radu na terminologiji tako ugledni jezikoslovci, ne treba posebno naglašavati.

Neka bude dopušteno ovom zgodom pridodati da su i poslije u rad na standardima (do osnivanja Hrvatskog zavoda za normizaciju i mjeriteljstvo), a kasnije normama, trajno bili uključeni jezikoslovci, osobito stručnjaci iz današnjeg Instituta za